

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационния труд

УПРАВЛЕНСКИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА СТОЙНОСТТА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ФАРМАЦЕВТИЧНИТЕ КОМПАНИИ, ДЕЙСТВАЩИ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ

*ИНСТРУМЕНТЫ УПРАВЛЕНИЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ СТОИМОСТИ И
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ,
ДЕЙСТВУЮЩИХ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ*

Ева Хомач-Пержецка

за придобиване на научна степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство”

Рецензент: професор д-р Емил Панушев

Основание за представяне на рецензията: заповед № 388 от 19.06.2023 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд е посветен на изследване на еволюцията в използваните методи на управление на предприятието с цел повишаването на неговата пазарна стойност. Авторката се базира на разширяване на управленческите предизвикателства от процесите на глобализация и необходимостта от промяна в инструментите за управление като път към повишаване конкурентоспособността на фирмите на световните пазари. На основата на извадка от компании на фармацевтичния сектор в Полша се дефинират аспекти и инструменти

на управление на полските фармацевтични фирми, които да стимулират иновационния процес и да повишат стойността на предприятията.

Дисертационният труд се състои от 407 страници, от които 323 страници основен текст, нетография (посетени сайтове), библиография и 8 приложения. Основният текст е организиран в увод, пет глави и заключение. Изследването е илюстрирано с помощта на 58 фигури и 11 таблици. Библиографията включва 259 източника на български, английски и полски езици. Нетографията включва 65 интернет източника.

АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ

Актуалността на дисертационния труд на Ева Хомач-Пержецка се определя от важността на фармацевтичния сектор за противодействие на здравните предизвикателства на съвременния свят. Отрасълът показва значителна динамика от гледна точка на здравните предизвикателства и пазарните промени, за което немалка роля има управлението на компаниите и тяхната ефективност.

Значимостта на изследването се определя от систематизирането на управленски модели и подходи за подобряване на ефективността на процеса с цел укрепване на конкурентоспособността на предприятията. Предложени са оценки за прилаганите в Полша управленски модели с акцент върху логистичния мениджмънт и отражението на глобалните процеси върху функционирането на сектора. Анализирани са международните и национални регламенти, които определят рамката на процесите на иновации в полските фармацевтични компании и са формулирани препоръки за промени в управленските модели под влияние на глобализацията.

Методиката на дисертационния труд е издържана в научно отношение, тъй като се базира на обобщаване на постиженията на

теорията на управление на фирмата и факторите международната конкурентоспособност. Въпреки използването на данни от извадка на фармацевтични компании, задълбочено е анализирана управленската практика в Полша и динамиката на икономическите показатели на избраните фирми. Изследването е допълнено с информация и резултати от проучвания в страната и постижения на водещи автори в тази научна област. Приложени са съвременни методи за обработка на данните и формулирането на изводи.

НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ

В представеният дисертационен труд са разработени подробно и задълбочено съвкупността от управленски инструменти, насочени към повишаване стойността на предприятието и неговата международна конкурентоспособност. Ева Хомач-Пержецка обобщава теоретични виждания за термина „стойност на предприятието“ и неговото значение в международната дейност на компаниите. Задълбочено са представени тенденции в развитието на полската фармацевтична промишленост и ролята на управленските модели за адаптиране към процесите на глобализация и международните регулации на отрасъла. Предложените методологични подходи и концепции са основа на изведената съвкупност от икономически показатели, определяна като *пазарната оценка* на избраните компании и тяхната капитализация на фондовата борса. Приносният характер на постигнатите резултати може да се систематизира в следните направления:

- Подробно са анализирани и систематизирани концептуалните основи на прилаганото от авторката понятие „стойност на предприятието“ и използването на управленски методи за нейното повишаване. Дефинирани са детерминантите на ефективното управление за засилване на глобалната

конкурентоспособност на компаниите. Разработването на тези проблеми е научен принос може да се определи като *систематизирането и допълване на научни знания*.

- На основата на изследване на източниците на стойност и конкурентоспособност са предложени модели и методи за оценка на ключови управленски инструменти и икономически показатели за дефиниране на тяхното прилагане в управлението на полските фармацевтични компании. Подчертава се ролята на националните регулации в подкрепа на международната конкурентоспособност на предприятията. Разработването на тези проблеми е научен принос може да се определи като *систематизирането и допълване на научни знания*.
- Предложена е научно обоснована система за оценка на прилаганите управленски методи във фармацевтичните компании и факторите, които повишават тяхната стойност и конкурентоспособност. С използването на метода на таксономично моделиране са изведени тенденции в динамиката на стойността на предприятията под влияние на национални и международни фактори. Особено показателни са данните, представени от анализите в приложенията на дисертационния труд. Тези резултати имат *конкретна научно-приложна значимост*.
- Дефинирани са международните аспекти на управлението на технологичните иновации в полската фармацевтична промишленост. Изведена е ролята на създаването на нови лекарствени продукти като източник на конкурентни позиции в сектора и международната регламентация за тяхното присъствие на световния пазар. Представени са тенденции в развитието на управлението на компаниите в отговор на

международните здравни и пазарни предизвикателства. Този научен принос може да се определи като *систематизиране и допълване на научни знания с приложен характер*.

Така представените научни и научно-приложни приноси са дело на Ева Хомач-Пержецка. Те са резултат от задълбоченото изследване на постиженията в теорията и практиката на вземането на управленски решения, и са дали възможност да се систематизират изводи от прилагани методи и модели за управление, които да повишават международната конкурентоспособност на полските фармацевтични компании.

Представените публикации съдържат съществени части от научните изследвания на авторката, които са представени в дисертационния труд. Участието в редколегии на изследователски сборници показват авторитета на Ева Хомач-Пержецка в дадената научна област. Тези анализи и научно-приложни изводи са предпоставка за създаване на научно организационни модели и подходи за практическо приложение на резултатите в дисертационния труд.

ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА

В автореферата на дисертационния труд, с обем от 37 нестандартни страници (дребен шрифт и малко междуредие), са посочени актуалността, целите и задачите на изследването, изследователската теза, методиката на анализа и неговата структура. Представеното съдържание дава вярна и точна представа за дисертацията като в изложението са включени и систематизиращи таблици и фигури, както и данни от методиката за получаването на основните изследователски резултати. Справката за приносите отразява вижданията на автора за постигнатите новости в теорията, методологията и практическите подходи в изследваната област.

Включените в списъка публикации представят резултатите от дисертацията в 2 самостоятелни и 15 колективни монографии, 26 статии в авторитетни издания, значителна част от тях в реферирани в международни бази данни (SCOPUS).

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към рецензирания дисертационен труд могат да бъдат отправени и критични бележки с оглед предложения за подобряване на аналитичните подходи и насочване към определени виждания.

На първо място, използването на понятието „стойност на предприятието“. Авторката е приела бележката от обсъждането му, но допълва понятието с качествени характеристики на управлението. На практика в дисертационния труд Ева Хомач-Пержецка използва показатели за икономическа ефективност, които се представят като стойност на предприятието, а не като качествена характеристика на функционирането и управлението на активите. Бих отбелязал, че повишаването на стойността на активите не винаги е свързана с международната конкурентоспособност, което се признава и от цитирания Майкъл Портър.

На второ място, авторката включва 15 свои публикации в библиографията на дисертационния труд, което е неприемливо, особено след като ги посочва и като публикации по дисертационния труд в автореферата. Сред тях има публикации от областта на енергетиката в Балтийския регион, които не са в тематичния обхват на дисертацията.

На трето място, авторката е приела бележката и е удължила времевия ред на 7 години, от 2015 до 2021 година, което би следвало да се аргументира от гледна точка на периода, свързан с процесите на международните пазари и глобализация. На някои места допълнението

има фрагментарен и неясен характер, докато в приложенията е значително по-конкретно.

На четвърто място, недостатъчно са представени характеристиките и мястото на полската фармацевтична промишленост в световното стопанство. При отразяването на бележките има повторения на допълващата информация. Оценките за мястото на полската фармацевтична промишленост са изведени от публикации на други автори, а би следвало да се представят с официални данни от национални и международни статистически източници.

На пето място, в заключението на дисертацията са посочени научните приноси като изводи, а би следвало да са раздел в автореферата.

Посочените критични бележки и препоръки не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд **УПРАВЛЕНСКИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА СТОЙНОСТТА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ФАРМАЦЕВТИЧНИТЕ КОМПАНИИ, ДЕЙСТВАЩИ В УСЛОВИЯТА НА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ** е посветен на актуални проблеми на управлението на компании в полския фармацевтичен сектор и предлагането на съвременни форми на оценка на управленческия инструментариум за повишаване на конкурентоспособността в условията на глобализация. Изследването съдържа обобщения на научни и приложни постижения, систематизирани методологически подходи и формулирани тенденции в управлението на фармацевтичните компании в глобализирана среда. Разработката притежава необходимите съществени научни и приложни приноси, поради което препоръчвам на Уважаемото научно жури да

присъди на Ева Хомач-Пержецка научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство”.

8.08.2023 г.

Гр. Варна

Рецензент:

/Проф. д-р Емил Панушев/